

LA REBOTIGA

Una intrigant ficció dins la ficció

Lloada per la crítica i mereixedora de premis com el Booker i el Hammet, la novel·la *L'assassí cec*, de la canadenc Margaret Atwood, narra la relació entre Iris i la seva germana Laura, morta en circumstàncies estranyes. Una mort que Iris vol desentrellar a través dels fragments de la novel·la que Laura va deixar escrits abans de morir, titulada justament *L'assassí cec*. Ficció dins la ficció, la novel·la, on es barregen humor i passió, atrapa el lector des de la primera pàgina. Traduïda al català per Mercè López.

L'assassí cec. Margaret Atwood. Proa. 648 pàgines. 20 euros

Guanyar un premi sense presentar-s'hi

Es pot guanyar un premi literari sense haver-hi presentat cap obra? Això és el que li ha passat a Carles Llorenç, el protagonista d'aquesta novel·la amb la qual Urbà Lozano va guanyar el premi Ciutat de València 2007. Una

sèrie de personatges sense connexió aparent s'entrecreuen amb el protagonista, que intentarà renunciar al guardó en adonar-se que el relat que se suposa que ha escrit no és més que un plagi.

Plagis. Urbà Lozano. Bromera. 208 pàgines. 19 euros

Cròniques sobre la Xina de 1974

El gener de 1974, Viatges Barceló organitzava el primer viatge turístic a la Xina de Mao Zedong. Un dels passatgers era el periodista mallorquí Pere A. Serra, que plasmà la seva visió d'aquell país asiàtic, aleshores en plena Revolució Cultural i als inicis del postmaoisme, en unes cròniques publicades al diari *Baleares*, entre d'altres periòdics espanyols. Unes cròniques esmolades, fins a un cert punt compromeses, que, llegides ara, recorden els grans canvis que la Xina ha experimentat al llarg de tots aquests anys.

Viatge a la Xina (1974). Pere A. Serra. Ensiola. 170 pàgines. 17 euros

Retrat d'una joventut 'molt real'

L'autisme produït per la tecnologia, el descobriment del sexe, el suïcidi induït... Són temes que aborda sense concessions l'escriptor Àngel Burgas en aquesta novel·la en la qual l'autor figurenc retrata una joventut "molt

real". Aquest és un dels tres títols (juntament amb *Mig home*, de J. F. Reno, i *Escrits marcians*, d'Andrew Matthews), amb què La Galera inaugura la nova col·lecció Nàufrags, destinada als majors de setze anys.

Una cançó per a Susanna. Àngel Burgas. La Galera. 197 pàgines. 14 euros

COLLS I PUNYS

Capri

NARCÍS COMADIRA

Una vegada més, Valeria Bergalli ens obsequia amb un llibret deliciós. Una minúscula gran joia escrita el 1926 per Alberto Savinio, germà del cèlebre pintor metafísic Giorgio de Chirico. Savinio, també pintor, va deixar inèdit aquest text, trobat entre els seus papers. I sorprèn que un text tan esplèndid (de fet —i que no s'espanti ningú, perquè no voldria treure cap lector a aquesta petita meravella—, un llarg poema en prosa) no l'edités Savinio mateix, abans de morir. És clar que Savinio va morir el 1952 —havia nascut el 1891— i que en aquells temps de la postguerra mundial no devien estar per massa alegries poètiques. A més, l'estètica del llibre, aquesta mescla d'exaltació mítica tocada de surrealisme, potser ressonava encara massa a les estètiques del feixisme, en aquella època de neorealisme descarnat.

La bellesa de Capri és un tòpic i és molt difícil escriure

Lletres

Nova York, segle XX

PAU DITO TUBAU

Ragtime

E. L. Doctorow (traducció de Maria Iniesta i Agulló)

Edicions de 1984

271 pàg. 18 euros

La primera temptativa reeixida com a novel·lista d'èxit d'E. L. Doctorow, *Ragtime* (1974), una obra situada a la Nova York del període previ a la Gran Guerra, el va consagrar de manera immediata com un dels prosistes més convincents dels Estats Units de les darreres dècades, amb una tendència tan inusual com propra al públic nord-americà a experimentar amb la Història i els gèneres literaris. La peculiaritat, en aquest cas, es basa en l'ús fictici com a personatges de noms d'anomenada de l'època com ara l'escapista i mag Harry Houdini, el financer Pierpont Morgan i l'empresari Henry Ford, entre molts altres, al costat de caràcters inventats que també són protagonistes de la trama i que s'hi relacionen d'una manera o altra; i sobretot en un estil la fluïdesa del qual permet jugar la història, la crònica de successos, la vida quotidiana de persones corrents i una certa malenconia dels dies enduts, en una fórmula feliç basada en la claredat i el sentit comú de la veu narradora.

La tirada per la nostàlgia, l'evasió dolça del present i la sensació desbordant d'abastar una època llunyana són alguns dels atributs i els rèdits de la novel·la històrica. En versions més refinades com ara aquesta de Doctorow —traduïda de manera impecable, amb tanta o més acuitat que les anteriors *La gran marxa* i *Històries de la dolça terra*, també editades per Edicions de 1984— s'hi troba també una tendència a reescriure la Història sobre el canemàs dels conflictes contemporanis. La Nova York de principis del segle vint, amb la calma d'abans de l'arribada massiva d'immigrants, i l'eclosió de les dècades següents, s'emmiralla de manera indirecta en la per-

La foto *Pine and Henry Streets, Manhattan (1936)*, de Berenice Abbott, que es pot veure a l'exposició *Arxiu Universal*, al Macba. / INSTITUT D'ART MODERN DE VALÈNCIA

dua de certes es cultures i econòmiques de la dècada dels setanta, passades les promeses de prosperitat i preponderància aclaparadora dels decennis posteriors a la Segona Guerra Mundial. La barreja de personatges coneguts —hi ha fins i tot aparicions puntuals i mordaces com la de Freud en companyia dels deixebles— amb caràcters arquetípics com ara una família de blancs, anglosaxons i protes-

tics i gairebé anecdòtics en la trama, són tractats amb grans dosis d'ironia i ajuden a fer creure que els desconeguts creen amb ells les palpitations del temps, els altres són els veritaders conductors del desenvolupament de l'acció i els que permeten oferir un retrat subterrani de la bigarrada vida contemporània, des d'un immigrant jueu pobre que esdevé productor de serials i forma una família multiracial amb la vídua de la família blanca, anglosaxona i protestant, o un virtuós músic de jazz que acaba convertit en una mena de Pantera Negra abans dels Panteres Negres, fins al Germà Petit de la família anglosaxona i protestant, que primer s'enrola en la causa del músic i després se'n va a fer la revolució, però no amb el Che Guevara, sinó amb Pancho Villa i Emiliano Zapata. El refores, a més, està ben traçat i col·labora a l'hora de circumscriure les vides dels personatges en la història. L'avantatge del narrador és que el període ja ha adquirit dimensions mítiques i és prou lluny com perquè no sembli el decorat habitual, de cartó pedra, del gènere. De fet, el gran avantatge és que també és prou a prop com per inventar i oferir en una nova narració un alè de la història, i un alè del present d'aquella història.

"Doctorow reescriu la Història sobre el canemàs dels conflictes contemporanis"

tants que s'ha fet rica a través de vendre banderes i patriotisme, i que es troba immersa en conflictes racials i causes polítiques, permet donar un aire de modernitat a la novel·la i fer coincidir qüestions de les dues èpoques a través dels protagonistes no històrics. L'anacronisme, en aquest sentit, és encara més inevitable que en les altres versions del gènere.

L'habilitat de Doctorow per donar sentit als personatges no històrics es basa en una doble estratègia de seducció. Mentre els caràcters cèlebres són està-

sobre un tòpic sense caure-hi. Savinio ho aconsegueix plenament amb una hàbil mescla de descripció de les seves sensacions personals i d'història, de passat antic, més o menys mític, i de lirisme. De realisme detallat i d'onirisme metafísic. I aquesta mescla, agitada amb passió, passada per una llengua rica i precisa, dona la meravella d'aquest text esclatant en el qual, segons Raffaele La Capria, el gran narrador napolità, Capri ha trobat un escriptor a l'alçada del seu mite.

Quan vas de Nàpols a Capri, tens una sensació estranya. No saps ben bé si ets tu que vas cap a l'illa o és l'illa la

que, surant, ve cap a tu. Aquella ombra grisblavenca, de perfils vagues, se't va acostant, imponent, i et sents petit, perdut, sobre la closca de nou del *traghetto* que et sosté. Aquesta sensació també la té Savinio. Ell escriu que l'illa ha trencat les seves àncores de granit. Esplèndida anticipació, la d'anomenar ja de lluny la mena de roca que constitueix Capri, esplèndida imatge la d'aquestes àncores de pedra que, trencades, permeten a l'illa, amb tota la seva història i el seu mite d'avançar cap a nosaltres per posseir-nos i robar-nos el cor. Llavors, Savinio es gira cap a terra ferma i, darrere, veu el Vesubi. I increpa el pobre Leopardi perquè va titllar el volcà de paorós i d'exterminador. I dirigint-se a la muntanya escriu: "Oh, venerable muntanya. La més bella, dolça i delicada de totes les que m'ha estat donat de veure. Com una maternal lloca pacífica, emparets aquest mar, aquesta terra, aquestes ciutats".

Savinio passeja per Capri, pel Capri de 1926 i pel de l'antiguitat. Parla amb el fantasma de Cèsar August i es troba amb el de Tiberi encarnat en un gos. Compara la gràcia lleugera de les pèrgoles clàssiques amb la potència dels farallons, les alçaries del *monte Solaro* amb les profunditats de safir de la Grotta Azzurra, on es submergeix després d'haver sentit "la cadència inimitable" del cant de la Mort, ran del penya-segat...

La Capria escriu que aquestes poques pàgines rescaten els itineraris capresos de la humiliació que el turisme i la fama els ha imposat. Té raó.